

Maali Kahusk, Kauksi Ülle

Paralleeluniversum

Seto Ateljee Galerii, 2019

Runoteokseen ”paralleeliuniversum(e)ista” voi toden totta suhtautua perheyrietyksenä, sillä jo alaotsikkonsa mukaisesti se sisältää ”tyttären ja äidin runoja marraskuulta 2018”. Perheeseen kuuluu tavallaan kustantajakin, sillä Seto Ateljeen taidegalleriaa, kauppa ja kustantamo pitää kirjailija [Kauksi Ülle](#) yhdessä miehensä, taiteilija [Evar Riitsaaren](#) kanssa. Galleria sijaitsee tarkalleen suomalais-ugrilaisen maailman henkisessä keskuksessa eli Kaakkois-Virossa Setomaan kunnassa Obinitsan keskustan kuuluisan lippuaukion laidalla.

Rinnakkaisuniversemeita luotaava kirja ei suinkaan ole väkinäinen yritys luoda sidettä sukupolvien välille, vaan päinvastoin aivan yllättävän mielenkiintoinen kokeilu. Kirjan syntyyn on nimittäin alkuun tarvittu netissä ilmestyviksi sovitut ”päivärunot”, joiden aiheen on antanut kolmas henkilö. Kirjoittajista kumpikin on sitten tehnyt aiheesta runon saman päivän aikana ja ripustanut sen nettiin. Alkuvuodesta 2019 runot on julkaistu myös kirjana. Tyttären [Maali Kahuskin](#) ja äidin runoja erottaa tavallisesti, joskaan ei aina, kieli, sillä Maali kirjoittaa (yleensä) viroksi, äiti Kauksi Ülle taas lähinnä setoksi. Sisällöltään runot ovat hyvinkin erilaisia, joten lukijan sopii tuloksen perusteella uskoa, etteivät kirjoittajat tosiaan ole nähneet toistensa tuotoksia ennen kuin netissä. Otetaanpa esimerkki. Aiheena ”Seitsemän päivää, seitsemän riviä”. Ensin suomennokseni Maalin vironkielisestä runosta *Seitse päeva, seitse rida*:

*Seitsemän päivän sadoista sanoista
valitsen seitsemän riviä,
teen niistä kasan ja hajotan sen.
Kuulen melun melskeeltä
jotain vähempää,
etsin sydämen kokoista
hiljaisuutta.*

Sitten Kauksi Üllen setonkielisestä runosta *Säidse päeva, säidse rita*:

*Seitsemän päivää, seitsemän riviä,
kissalla yhdeksän henkeä.
Tänään se menetti yhden,
kun löysin kakan sängystä.*

Äiti-Üllen kirjailijanuraa ei virolaisille tarvitse juuri esitellä, sillä runoineen, näytelmineen ja romaaneineen Kauksi Ülle lukeutuu johtaviin etelävirolaisiin kirjailijoihin, nykyään oikeutetusti myös kirjailijapalkan saajiin. Sen sijaan tytär-Maalin ensijulkaisua voi pitää paitsi pienenä yllätyksenä niin myös loistavana avauksena: kaikessa hiljaisuudessa Viro on saanut uuden luontevalla äänellä kirjoittavan runoilijan. Toivottavasti saamme pian lukea Maalin runoja vielä tätäkin omemmasta kokoelmasta. Itse *Paralleeluniversum* yltää korkealle tämän vuoden virolaisen lyriikan joukossa, niin omaleimainen teos se on.

Hannu Oittinen

Elo 5/2019